

RADY SENIORÓW

(MIŁOWY) KROK PO KROKU

Aneta Bilnicka, Anna Cioch, Barbara Kazior

RADY SENIORÓW

(MILOWY) KROK PO KROKU

Aneta Bilnicka, Anna Cioch, Barbara Kazior

Kraków 2018

Copyright © Fundacja Miejsc i Ludzi Aktywnych
Kraków 2018

Redakcja:

Aneta Bilnicka, Anna Cioch, Barbara Kazior

Fotografie:

z archiwum Fundacji MiLA

Rysunki:

Aneta Bilnicka

Infografika „Jak założyć radę seniorów?”:

Anna Cioch

Projekt graficzny i skład:

DOM MARKI Max von Jastrow Sp. z o.o. Sp.k.

Druk:

Drukarnia Gomeo, Kraków

Źródło finansowania:

Opublikowano w ramach projektu pt. „Małopolska Sieć Rad Seniorów”.
Projekt współfinansowany ze środków otrzymanych od Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020.

Dodatkowe informacje o projekcie można znaleźć na stronie:

www.mila.org.pl

Wydawca:

Fundacja Miejsc i Ludzi Aktywnych
www.mila.org.pl

ISBN 978-83-944156-2-4

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
Moja rada na rady	8
Rozdział 1. Czym jest gminna rada seniorów	11
Rozdział 2. Korzyści z powstania gminnej rady seniorów	15
Rozdział 3. Etapy tworzenia gminnych rad seniorów	19
Rozdział 4. Działania rad seniorów	29
Rozdział 5. Gminne rady seniorów w Małopolsce	37
Rozdział 6. Małopolska Sieć Rad Seniorów „Działamy Wspólnie”	41
„Seniorzy o Mili”, wiersz	47
Rozdział 7. Współpraca rad seniorów w Polsce	49
Podsumowanie	53

Zespół redakcyjny

Barbara Kazior – fundatorka i prezes zarządu Fundacji MiLA, trenerka, moderatorka, koordynatorka programów i projektów, specjalista ds. budowania partnerstwa trójsektorowego, partycypacji obywatelskiej i turystyki dziedzictwa. Posiada wiedzę i doświadczenie w zakresie zarządzania organizacją, zarządzania projektami, budowania partnerstwa trójsektorowego, partycypacji publicznej, animacji i aktywizacji społecznej, mapowania zasobów, identyfikacji potencjału dziedzictwa i wykorzystania go w rozwoju. Prowadzi szkolenia, warsztaty i doradztwo, moderuje spotkania. Propagatorka ekomuzeów i questingu w Polsce. Od roku 2014 wspiera aktywność społeczną i obywatelską seniorów, a od 2015 zajmuje się inicjowaniem tworzenia rad seniorów i wspomaganiem ich funkcjonowania poprzez prowadzenie szkoleń, warsztatów, konsultacje i doradztwo oraz moderowanie spotkań. Aktywnie pomagała budować Małopolską Sieć Rad Seniorów „Działamy Wspólnie”. Od roku 2018 uczestniczy w pracach Małopolskiej Rady ds. Polityki Senioralnej.

Aneta Bilnicka – trenerka, animatorka, koordynatorka projektów dotyczących aktywizacji oraz rozwoju obywatelskiego (m.in. tworzenie gminnych rad seniorów). Od 2012 r. współpracuje z organizacjami pozarządowymi, w tym czasie wyspecjalizowała się w rekrutacji uczestników do projektów, prowadzi również warsztaty i doradztwo, animuje lokalną współpracę i dialog, realizuje różnego typu badania i raporty, szczególnie dotyczące praw osób z niepełnosprawnościami (w tym osób starszych). Doradca z zakresu Konwencji Praw Osób z Niepełnosprawnościami, rzeczniczka praw osób starszych. Od 2018 r. aktywnie pomaga budować Małopolską Sieć Rad Seniorów „Działamy Wspólnie”. Pasjonatka dźwięków i gitarzystka, rozwija poszukiwania w dziedzinie małych instrumentów, które też sama buduje. Jest również propagatorką nordic walking w Polsce.

Anna Cioch – trenerka, animatorka, moderatorka. Od 2012 r. współpracuje z organizacjami pozarządowymi, szczególnie w tematach związanych z partycypacją społeczną i kontrolą obywatelską. Realizowała projekty dotyczące m.in. przejrzystości życia publicznego, ochrony prawa dostępu do informacji publicznej, zwiększenia udziału obywateli w gminnych procesach decyzyjnych, wzmacniania lokalnych liderów społecznych. Od 2013 r. realizuje projekty aktywizacyjne i edukacyjne dla seniorów, np. animowała grupy edukacyjne podejmujące inicjatywy obywatelskie, uczestniczyła w audycie przestrzeni publicznej przeprowadzonym przez osoby starsze, moderowała spotkania obywatelskich klubów dyskusyjnych dla osób 60+. Aktywnie pomagała budować i rozwijać Małopolską Sieć Rad Seniorów „Działamy Wspólnie”. W wolnym czasie działa m.in. w Stowarzyszeniu Wspólne Czyżyny, podejmującym oddolne inicjatywy na rzecz (od)budowy sąsiedztwa i obywatelskiego zaangażowania w Czyżynach, oraz w Stowarzyszeniu Dialog Społeczny, zajmującym się edukacją obywatelską osób dorosłych w ramach AntyUniwersytetu.

WSTĘP

Szanowni Państwo!

Oddajemy w Państwa ręce publikację przygotowaną przez Fundację Miejsc i Ludzi Aktywnych oraz Małopolską Sieć Rad Seniorów „Działamy Wspólnie” (MSRS). To zbiór dobrych praktyk i doświadczeń rad seniorów i grup inicjatywnych z terenu województwa małopolskiego. Prezentuje doświadczenia z projektu „Małopolska Sieć Rad Seniorów” i wcześniejszych projektów o podobnej tematyce realizowanych przez Fundację. Mamy nadzieję, że okażą się one przydatne zarówno dla grup inicjatywnych, rad seniorów i samorządów lokalnych, jak i organizacji pozarządowych i wszystkich osób zainteresowanych wspieraniem i tworzeniem rad seniorów.

„Rady seniorów – (miłowy) krok po kroku” jest pierwszą publikacją opisującą w kompleksowy sposób proces powstawania i działania rad seniorów na przykładzie województwa małopolskiego. Rady seniorów tworzone są w całej Polsce, a nadrzędnym celem publikacji jest ułatwienie tego procesu, poprzez możliwość skorzystania z różnorodnych doświadczeń, dobrych praktyk i sprawdzonych rozwiązań, tak aby liderzy, grupy inicjatywne i same rady byli sprawniejsi i działali w efektywny sposób na rzecz swoich środowisk senioralnych i szerzej. Mamy pełną świadomość, że nie ma jednej uniwersalnej drogi, odwołujemy się do doświadczeń różnych gmin, gdzie klimat do tworzenia rad był od bardzo sprzyjającego do „toru pełnego przeszkód”. Zależy nam na podniesieniu skuteczności

wszystkich działających na rzecz rad, grup inicjatywnych i samych rad poprzez udostępnienie i upowszechnienie wiedzy na temat ich powstawania i działania.

Publikacja może stanowić swoiste vademecum dla grup inicjatywnych i rad seniorów. Staraliśmy się, aby zawarte w niej wskazówki i przykłady miały jak najbardziej praktyczny wymiar, by mogli Państwo wykorzystać zebraną przez nas wiedzę i doświadczenia w swoich działaniach. Z drugiej strony zależało nam, aby pokazać, jak współpraca na poziomie regionalnym może wspierać tworzenie i funkcjonowanie rad, dlatego część publikacji poświęciliśmy prezentacji działalności Małopolskiej Sieci Rad Seniorów. Rady seniorów stanowią też poważną siłę w Polsce – reprezentuje ją Ogólnopolskie Porozumienie Rad Seniorów, o czym też można się dowiedzieć z naszej publikacji.

Poświęcona jest ona wyjaśnieniu, czym jest i jakie funkcje pełni gminna rada seniorów. Następnie przedstawiona została Małopolska Sieć Rad Seniorów „Działamy Wspólnie”, jej cele, działania i plany na przyszłość oraz tekst przewodniczącej Sieci. W kolejnych rozdziałach znajdą Państwo informacje o korzyściach z powstania rad seniorów oraz doświadczenia z procesów ich tworzenia na terenie województwa małopolskiego – od nawiązania współpracy ze środowiskiem senioralnym i lokalnymi władzami przez powstanie grupy inicjatywnej, opracowanie projektu statutu aż po powołanie rady seniorów w drodze uchwały rady gminy. W każdym rozdziale znajdą Państwo opis modelowego procesu tworzenia rad seniorów w podziale na poszczególne etapy, uzupełniony przez nas o metody i przykłady ciekawych rozwiązań i doświadczeń z różnych gmin, z którymi współpracowaliśmy.

Dziękujemy za wspaniałą współpracę wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tej publikacji, przede wszystkim Autorkom, ale także innym osobom, które dostarczyły nam ważnych informacji i bezcennych przykładów. Przy okazji dziękujemy też seniorom zrzeszonym w Małopolskiej Sieci Rad Seniorów za kilka lat wytężonej wspólnej pracy i dyskusji oraz pozytywne emocje i niewyczerpaną energię.

Mamy nadzieję, że niniejsza publikacja zachęci innych do tworzenia rad seniorów w swoich gminach, a tym samym zapewni seniorom wpływ na sprawy dotyczące przede wszystkim ich środowiska, ale też całej lokalnej społeczności. Za nami kilka lat wspaniałych doświadczeń i zamierzamy w dalszym ciągu wspierać wszystkich aktywnych seniorów, którzy działają w radach lub chcą utworzyć radę seniorów w swojej gminie. Życzymy dobrej lektury i sukcesów w działaniu.

Zespół redakcyjny

MOJA RADA NA RADY

Świat, w którym żyjemy, jest piękny i ciekawy, bo jest różnorodny. Ludzie też są różni: starzy, młodzi, mądrzy, piękni, aktywni bądź leniwi. Bezwzględny dla wszystkich jest upływ czasu. Tego nie możemy powstrzymać, ale możemy mieć wpływ na to, jak będziemy żyć w jesieni naszego życia.

Mam wrażenie, że sprawy seniorów zajmują coraz więcej uwagi różnych ważnych gremiów, jest wiele ciekawych ofert i programów dla ludzi starszych, więc wszyscy chórem powinni już zacząć śpiewać „wesołe jest życie staruszka”. Niestety, tego zadowolonego chóru ciągle jeszcze nie słyhać, nie słyhać go zwłaszcza na tak zwanej prawdziwej wsi. Ludzie związani całe życie z gospodarstwem nie kończą pracy, gdy osiągną wiek emerytalny. Pracują dalej – jak nie na swoim, to pomagają dzieciom, bo tak trzeba, tego się od nich oczekuje. A dzieci nadzwyczaj łatwo tę pomoc przyjmują, ale nie mnie to oceniać. Oczywiście nie można generalizować, ale dotyczy to dość dużej grupy naszych wiejskich seniorów. Mimo to również na wsi staramy się nadążać z różnorodnymi propozycjami dla seniorów, wspierać działający klub seniora i poszukiwać rozwiązań poprawiających jakość życia ludzi starszych.

Jednym z takich pomocnych drogowskazów jest Fundacja MiLA, w której działam od kilku lat. Jej głównym celem jest propagowanie i pomoc przy zakładaniu rad seniorów działających przy organach samorządowych. Działania Mili są dość skuteczne, bo doprowadziły do powstania kilku

rad, a pozostałe środowiska założyły grupy inicjatywne, które wcześniej czy później osiągną planowany cel.

Założenia programowe Fundacji umożliwiają nam wymianę i przekazywanie doświadczeń, podpatrywanie skutecznych działań. I to jest bardzo cenne, umacnia wiarę nieprzekonanych i wątpiących, że można, że się uda. Myślę nad tym, w jaki sposób większej grupie pokazać, jak działają seniorzy w innych miejscach, a przy okazji pochwalić się też naszą działalnością. Taka większa płaszczyzna wymiany doświadczeń byłaby dla wszystkich inspirująca. Uczestniczymy w miarę możliwości w ogólnodostępnych propozycjach i odpowiadamy na zaproszenia, ale są to wydarzenia okazjonalne, zorganizowane. Wymagają tylko uczestnictwa, dają nam frajdę i zadowolenie.

Mnie chodzi jednak o wyzwolenie w ludziach chęci działania i poszukuję ciągle takich, co im się zechce robić coś dla innych, również dla tych, którym się (chwilowo?) nie chce. Więcej tzw. liderów w środowisku daje możliwość objęcia działaniami większej grupy seniorów. Nie wszyscy mieszkają w centrum gminy i mają łatwy dostęp do jedyne go klubu seniora. We własnych środowiskach powinni oni tworzyć dla siebie miejsca spotkań i aktywności.

Czy w tym mogłaby pomóc gminna rada seniorów? Zastanawiam się, ale nie jestem przekonana. Żadna rada nie zadziała sama, najpierw muszą się znaleźć ludzie. Należy też przeprowadzić diagnozę potrzeb i oczekiwań, aby nie uszczęśliwiać nikogo na siłę. Szeroka informacja o możliwościach i wspomnianych już dobrych wzorcach pewnie zainteresowałaby część środowiska i na tym polu można by było zacząć przygotowania do powołania rady seniorów w gminie. Jeszcze wiele pracy przed nami, ale już wiemy, jak ją zacząć. W działania dla seniorów trzeba angażować również ludzi młodych (tak jak w Mili), nasza starość jest przy nich jakaś młodsza, a i oni mogą się przekonać, że starość nie taka straszna. Obopólna korzyść z takiej współpracy.

„Czy jest coś bardziej przyjemnego niż starość otoczona młodością, która chce się czegoś nauczyć?” – powiedział Cynceron.

Uczmy się od siebie nawzajem i działajmy dla siebie i dla innych, bo daje to dużo satysfakcji i zadowolenia. Każdy może zrobić coś dobrego.

Podczas spotkania w Michałowicach

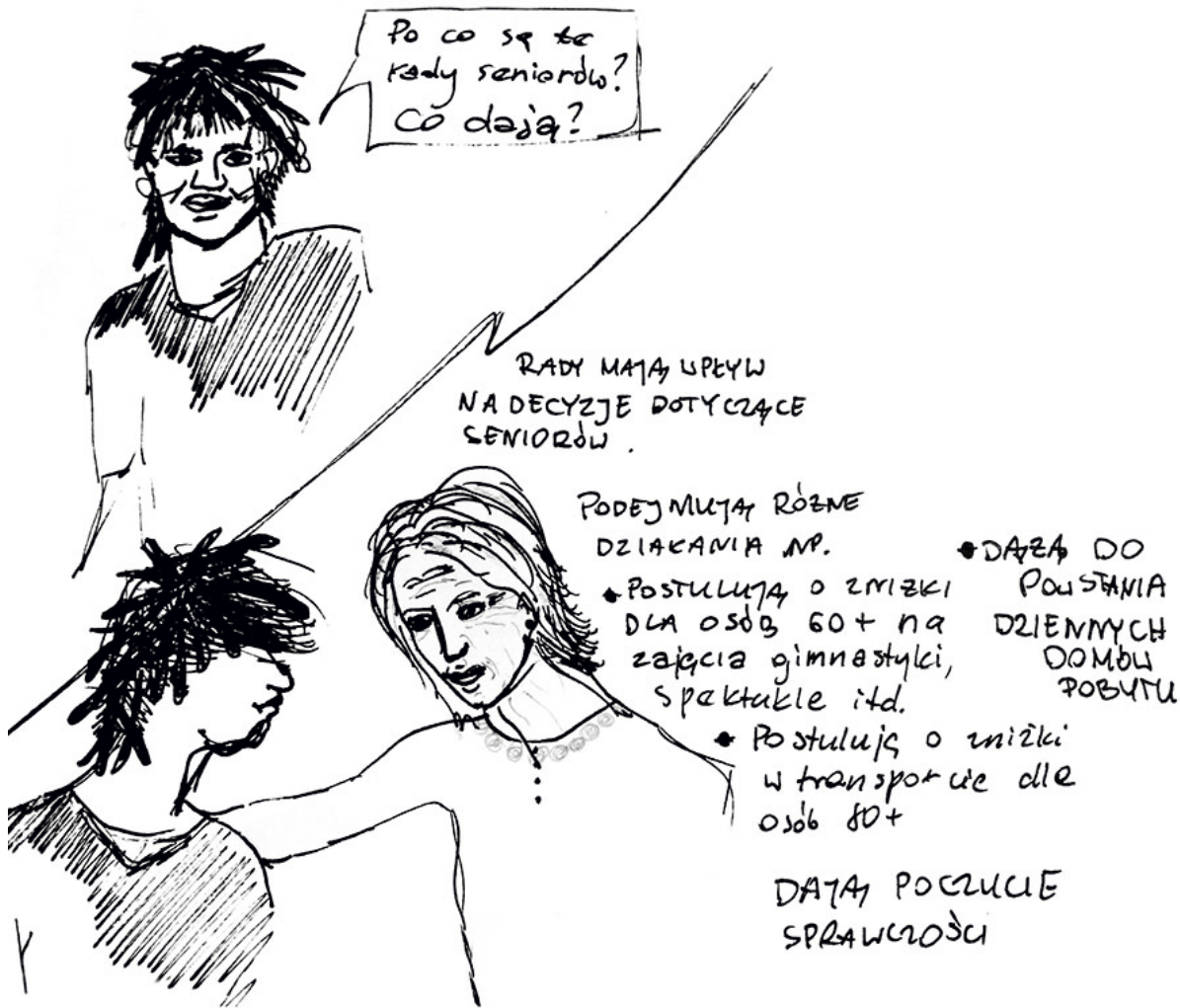
Rozdział 1

CZYM JEST GMINNA RADA SENIORÓW

Rady seniorów są jedną z metod rzecznicstwa praw i postulatów osób starszych. Powstają na mocy art. 5c ustawy o samorządzie gminnym, „gmina sprzyja solidarności międzypokoleniowej oraz tworzy warunki do pobudzania aktywności obywatelskiej osób starszych w społeczności lokalnej”. Jednym ze sposobów realizacji tego zadania może być utworzenie gminnej rady seniorów, którą powołuje do życia rada gminy z własnej inicjatywy lub na wniosek zainteresowanych środowisk. Możliwość taka pojawiła się wprost w zmianie ustawy o samorządzie gminnym z 2013 r., jednakże rady powstawały już wcześniej (na przykład w Poznaniu w 2007 r. uchwałą Rady Miasta powołana została Miejska Rada Seniorów).

Według autorów tego przepisu: „Zadaniem ustawodawcy w tym zakresie powinno być stworzenie jasnych podstaw prawnych umożliwiających praktyczne popularyzowanie idei przedstawicielstwa seniorów przy organach samorządu terytorialnego i powoływanie gminnych rad seniorów. Rady te będą reprezentować interesy i potrzeby starszych mieszkańców wobec władz samorządowych i brać udział w formułowaniu oraz przekazywaniu opinii i stanowisk dotyczących nie tylko strategicznych, ale i bieżących planów rozwoju gminy” (Druk nr 1572/VII kadencji Sejmu).

Warto dodać, że rady seniorów mogą być tworzone nie tylko w gminach, ale również w jednostkach pomocniczych gminy (dzielnicach, osiedlach). Może to być szczególnie uzasadnione w przypadku

większych miast, takich jak Kraków, w których liczba mieszkańców pojedynczej dzielnicy sięga liczby ludności średniej gminy. W takim przypadku funkcjonowanie miejskiej rady może zostać wsparte i uzupełnione przez dzielnicowe rady seniorów (takie rozwiązanie przyjęto w Warszawie).

Rada seniorów ma charakter konsultacyjny, doradczy i inicjatywny, składa się z przedstawicieli osób starszych oraz przedstawicieli podmiotów działających na rzecz osób starszych, w szczególności przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz podmiotów prowadzących uniwersytety trzeciego wieku.

Rady seniorów stają się bardzo ważnym narzędziem partycypacji obywatelskiej. Są częścią demokracji lokalnej, której fundamentem jest myślenie o wspólnocie samorządowej jako o wszystkich mieszkańcach gminy. Ponadto gminne rady seniorów stanowią doskonały czynnik pobudzający aktywność obywatelską osób starszych w społeczności lokalnej, pozwalają na poznanie opinii dotyczących potrzeb środowiska seniorów, zwrócenie uwagi na problemy tej grupy społecznej oraz wykorzystanie jej potencjału.

To właśnie dzielnice w dużych miastach są tymi „małymi ojczyznami”, które mogą diagnozować rzeczywiste potrzeby osób starszych. To tutaj powinny tworzyć się dzielnicowe rady seniorów, które jako lokalne ciała kolegialne znające bezpośrednio potrzeby i dążenia miejscowych seniorów będą mogły świadomie wpływać na decyzje dotyczące najbliższego otoczenia, a tym samym wydatniej wspierać organy władzy lokalnej w realizacji polityki senioralnej.

*Krystyna Chmieleńska,
zastępca przewodniczącej Małopolskiej Sieci Rad Seniorów*

Konsultacje podczas Kursu Liderów Seniorów

Rozdział 2

KORZYŚCI Z POWSTANIA GMINNEJ RADY SENIORÓW

Powstanie rady wiąże się ze wzrostem możliwości regularnego dbania o interesy i potrzeby osób starszych, które nie zawsze są wystarczająco akcentowane w radzie gminy. Zyskują oni formalne narzędzie do formułowania swoich opinii, odbywają spotkania z urzędnikami i radnymi, mogą konsultować projekty uchwał i na bieżąco wypowiadać się na temat decyzji władz samorządowych.

Dzięki stałemu kontaktowi z urzędem gminy rada może być pomocna w przekazywaniu informacji od władz samorządowych do seniorów. Jest to szczególnie ważne w przypadku osób, które nie korzystają z internetu, nie posyłają już dzieci do szkół, a więc dociera do nich mniej źródeł informacji lokalnych.

Ważna może okazać się również funkcja integracyjna rady. W gminach, w których działają inne organizacje i instytucje zrzeszające seniorów, może stać się ona platformą współpracy dla całego środowiska senioralnego (UTW, klubów seniora itp.), a tam, gdzie ich brakuje, może inicjować ich powołanie i rozwój.

Dzięki utworzeniu gminnej rady seniorów władze gminy mogą sprawniej wykonywać swoje zadania, szczególnie: sprzyjać solidarności międzypokoleniowej oraz tworzyć warunki do pobudzania aktywności obywatelskiej osób starszych w społeczności lokalnej. Pojawienie się organu, w którym zasiadają seniorzy, może również wpłynąć pozytywnie na zaufanie innych osób starszych

do władz gminy. W dłuższej perspektywie zaowocować może też włączeniem seniorów do działania na rzecz swojej gminy. Gminna rada seniorów pełni również funkcję edukacyjną. Seniorzy zyskują doświadczenie funkcjonowania w samorządzie, widzą ograniczenia zewnętrzne, stają się lepszymi partnerami do dyskusji.

Podczas wizyty studyjnej w Dziennym Domu „Senior-Wigor” w Kętach

Współpraca i dobra komunikacja to podstawa w realizowaniu projektów, wiedzą o tym uczestnicy i uczestniczki Kursu Liderów Seniorów

Rozdział 3

ETAPY TWORZENIA GMINNYCH RAD SENIORÓW

Nie ma oczywiście jednej recepty na stworzenie dobrze funkcjonującej rady seniorów. Ścieżka postępowania powinna zależeć od potencjału danej gminy, jej wielkości, położenia, struktury, wielkości i aktywności środowiska senioralnego, i wreszcie – otwartości na działanie takiego organu ze strony władz samorządowych. Doświadczenia Małopolskiej Sieci Rad Seniorów pozwoliły nam na rozpoznanie kilku głównych etapów powstawania rady, które występują w niemal każdym przypadku i które warto zaplanować, myśląc o powołaniu rady.

Tworzenie rad seniorów – milowy krok po kroku:

- **Inicjatywa powołania rady**

Od czegoś trzeba zacząć... W przypadku gminnej rady seniorów należy zacząć od kogoś. Bez osób chcących włączać się aktywnie w życie gminy żadna rada nie powstanie. Potrzebni są zaangażowani seniorzy, którzy często działają razem, tworząc grupę inicjatywną. Grupa ta na ogół związana jest z jedną z organizacji pozarządowych lub instytucji działających na terenie gminy. W jej skład wchodzi osoby zainteresowane integrowaniem różnych środowisk i dialogiem z władzą. Grupa ma zwykle jednego lub kilku liderów.

W niektórych przypadkach to nie sami seniorzy, ale właśnie władze gminy, najczęściej wójt, podejmuje działania zmierzające do utworzenia rady seniorów. Nawiązują one wówczas współpracę z organizacjami senioralnymi w gminie i powstająca rada od początku ma oparcie w gminnej infrastrukturze (lokal, środki, koordynacja procesu). Ważne jest, żeby inicjatywa powołania rady nie działa się ponad głowami seniorów, ale była z nimi na bieżąco konsultowana.

Zdarza się również, że z inicjatywą utworzenia rady nie wychodzi grupa seniorów ani władze lokalne, ale pojedynczy senior aktywny w swoim środowisku, „samotny wilk”. Takiej osobie jest na początku trudniej, ponieważ musi zarazić swoim pomysłem zarówno środowisko senioralne, jak i radę gminy. Szczególnie w takich przypadkach cenna okazuje się pomoc innych działaczy w już istniejących czy tworzących się radach, którzy mogą podpowiedzieć, jak przeprowadzić kolejne kroki.

- **Nawiązanie współpracy ze środowiskiem senioralnym w gminie**

Ważnym momentem przygotowania do powołania rady jest wyjście poza krąg bezpośrednio zainteresowanych – członków grupy inicjatywnej i nawiązanie kontaktu z innymi: zarówno organizacjami senioralnymi, instytucjami, jak i pojedynczymi seniorami. Odbywa się to często poprzez organizację jednego lub serii spotkań. Seniorzy w gminie powinni dowiedzieć się, czym jest rada seniorów, dlaczego warto ją powołać, czym będzie się zajmować. Te informacje zachęcają ich również do udziału w wyborach do rady, zarówno jako wyborcy, jak i kandydaci.

- **Nawiązanie współpracy i/lub otrzymanie wsparcia ze strony władz gminy**

Bez poparcia władz gminy niemożliwe jest powstanie rady, ponieważ do jej powołania konieczna jest uchwała rady gminy. Również jej późniejsze funkcjonowanie wymaga wsparcia w postaci udostępnienia lokalu, obsługi administracyjnej, pomocy merytorycznej i – a może przede wszystkim – gotowości do dialogu. W przypadku inicjatywy oddolnej to seniorzy nawiązują kontakt z wójtem i przekazują mu – czasem z pomocą organizacji pozarządowych – informacje o możliwości i chęci powołania rady. Na tym etapie dużo zależy od tego, czy władze gminy dostrzegą korzyści wynikające z jej utworzenia. Jeśli tak się stanie, mogą wesprzeć ten proces już na etapie przygotowania do powołania rady poprzez na przykład oddelegowanie pracownika czy udostępnianie lokalu na spotkania. Nie zawsze proces ten przebiega bez problemów. W przypadku wątpliwości ze strony władz gminy warto (to rozwiązanie sprawdzone w Małopolskiej

KAZDA GMINA POWINNA
POSIADAC GROMO REPREZENTANTOW
LOKALNYCH JEDOLISK SENIORALNYCH.
TAKIE GROMO TO MOZE BYC
RADA SENIOROW!

Jak założyć radę seniorów?

Sieci Rad Seniorów) zaprosić do swojej gminy burmistrza, u którego rada seniorów już funkcjonuje. Włodarz gminy jak nikt inny jest w stanie naświetlić szanse związane z powstaniem rady.

- **Uzgodnienie kluczowych zapisów statutu (cele, sposób realizacji celów, ordynacja wyborcza)**

Rada seniorów musi posiadać swój statut, którego szczegółowe brzmienie jest opracowywane na ogół w dialogu między członkami grupy inicjatywnej i władzami gminy. Statut musi być dopasowany do specyfiki danej gminy, np. w kwestii ordynacji wyborczej, tematyki działań czy organizacji pracy. Ważne, żeby w pracy nad statutem uczestniczyli seniorzy, np. zrzeszeni w grupie inicjatywnej, podczas specjalnie zorganizowanego spotkania z szerszą grupą. Można przy tworzeniu statutu skorzystać ze statutu, a najlepiej kilku statutów już działających rad i wykorzystać najbardziej pasujące do danej gminy zapisy.

Co ustalamy w statucie?

- Kim jest senior? W szczególności: ile ma lat?
- Sposób powoływania radnych senioralnych: głosowanie powszechne lub delegowanie przedstawicieli przez organizacje senioralne;
- Cele i sposób działania gminnej rady seniorów;
- Prawa i obowiązki radnych;
- Sposób działania i podejmowania decyzji (jak często rada się spotyka, w jakim trybie podejmuje decyzje...);
- Sposób reprezentacji (zarząd, prezydium, sposób ich wyłaniania, sposób działania, funkcje itp.);
- Model współpracy z urzędem gminy, np. opiekun z urzędu, tryb udziału w konsultacjach społecznych.

- **Dopracowanie projektu statutu i jego konsultacje w środowisku seniorów**

Faktyczne reprezentowanie interesów seniorów w danej gminie jest możliwe tylko pod warunkiem kontaktu z nimi i znajomości ich potrzeb. Ważne jest, żeby rada od początku zasięgała opinii mieszkańców seniorów w kwestiach związanych ze swoją działalnością. Statut można skonsultować podczas zorganizowanych w tym celu spotkań (najlepiej w kilku miejscach i terminach), za pośrednictwem internetu, skrzynki kontaktowej w urzędzie lub w inny sposób.

Ważne, żeby każdy miał szansę podzielić się swoją opinią, ponieważ statut jest podstawowym dokumentem regulującym pracę rady. Określa on między innymi to, czy dana rada wybierze ze swojego grona prezydium czy zarząd, czy utworzy komisje merytoryczne, których członkowie będą koncentrować się na określonych tematach i zadaniach. W swojej działalności ma realizować cele również ustalone w statucie. Mogą być one różnorakie, zależnie od potrzeb seniorów w danej gminie. Dla przykładu, w gminie Zielonki:

1. Celem głównym działania Rady Seniorów jest tworzenie warunków do wykorzystania potencjału środowisk senioralnych gminy Zielonki poprzez ich reprezentowanie, wzmacnianie, integrowanie i pobudzanie aktywności obywatelskiej.
2. Cele szczegółowe Rady to:
 - reprezentowanie praw osób starszych i ich środowisk wobec władz gminy;
 - tworzenie pozytywnego wizerunku seniorów;
 - włączenie osób starszych w życie publiczno-społeczne gminy.

Nieco inaczej swoje cele sformułowała zabierzowska Rada Seniorów:

1. Głównym celem działania Gminnej Rady Seniorów jest służenie seniorom poprzez reprezentowanie ich interesów wobec organów gminy Zabierzów oraz tworzenie warunków do pobudzania aktywności osób starszych w społeczności gminnej.
2. Celami działania Gminnej Rady Seniorów są w szczególności:
 - wspieranie aktywności osób starszych;
 - integracja środowisk osób starszych oraz reprezentowanie zbiorowych interesów tej grupy społecznej;
 - przełamywanie stereotypów na temat seniorów i starości oraz budowanie ich autorytetu w społeczeństwie;
 - wspieranie i upowszechnianie różnorodnych form wypoczynku, dostępu do edukacji i kultury;
 - przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;
 - profilaktyka i promocja zdrowia seniorów;
 - poprawa jakości życia seniorów.

• Uchwalenie powołania rady seniorów w drodze uchwały rady gminy

Statut przed uchwaleniem trafia do radcy prawnego lub na komisję rady gminy. Proponują oni niekiedy zmiany, które trzeba znów omówić, czasem skonsultować. Ważne, żeby grupa inicjująca powstanie rady seniorów monitorowała postępy w pracach nad statutem. Zdarzają się przypadki, kiedy na tym etapie strona samorządowa proponuje zmiany, które są nie do przyjęcia dla seniorów, na przykład ustala, że większość w radzie będą stanowić przedstawiciele władz gminy. Uprzedzamy, uzgodnienie statutu czasem odbywa się sprawnie i szybko, ale może też trwać bardzo długo, nawet kilkanaście miesięcy. Zwieńczeniem procesu powstawania rady jest jej powołanie (wraz z przyjęciem statutu) w uchwale rady gminy. Dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rada musi podjąć jeszcze szereg działań, m.in. wybór swoich reprezentantów, ustalenie organizacji pracy, zaplanowanie działań, które powinno być oparte na diagnozie potrzeb seniorów w gminie.

Na sesji Rady Miejskiej 30.12.2013 przewodniczący Rady Miejskiej w Wieliczce przedstawił uchwałę powołania Gminnej Rady Seniorów w Wieliczce. Jej celem miało być zapewnienie seniorom wpływu na sprawy dotyczące społeczności starszego społeczeństwa.

Załącznikiem do Uchwały był statut Gminnej Rady Seniorów w Wieliczce, przedstawiony przez Przewodniczącego Rady Miejskiej w Wieliczce.

W tworzeniu wyżej wymienionego statutu nie brały udziału żadne ugrupowania seniorów w Wieliczce, z czego można wnioskować, że autorem statutu byli pracownicy Urzędu Miejskiego w Wieliczce. W zarządzeniu nr 75/2014 Burmistrz Miasta i Gminy Wieliczka określił termin wyborów do Gminnej Rady Seniorów na dzień 10.07.2014. Rada Seniorów miała liczyć 15 członków, w tym 7 przedstawicieli seniorów z wyboru i 8 przedstawicieli Burmistrza i Rady Miejskiej w Wieliczce. Zapis ten wzbudził największe kontrowersje wśród zainteresowanych seniorów.

Według nich do Rady Seniorów powinni wejść wyłącznie przedstawiciele różnych grup senioralnych z miasta i sołectw Gminy Wieliczka, bo to właśnie oni najlepiej znają problemy i potrzeby seniorów. Na prośbę seniorów Urząd Miasta obiecał zmienić kontrowersyjny zapis paragrafu 8 statutu, co uczynił 26.01.2017. Rada Miejska w Wieliczce wydała Uchwałę nr XXXI/385/2017 o zmianie uchwały, w sprawie powołania Gminnej Rady Seniorów w Wieliczce, lecz zapomniano poinformować o tym zainteresowane strony. Do dnia dzisiejszego Rada Seniorów formalnie nie została powołana.

Zenona Kłapa, Wieliczka

• Wybory do rady seniorów

Jak pokazuje opisany powyżej przykład z Wieliczki, nie zawsze przyjęcie uchwały o powołaniu rady oznacza sukces. Niezbędny jest kolejny krok. Ustalenie składu gminnej rady seniorów odbywa się na ogół przynajmniej częściowo w drodze wyborów (w niektórych gminach część członków rady jest wskazywana przez wójta lub radę gminy bezpośrednio). W statucie rady seniorów powinien znaleźć się opis sposobu wyboru członków. Nie warto kopiować go na ślepo ze statutów istniejących już rad, ważne jest, żeby ordynacja wyborcza uwzględniała indywidualne uwarunkowania każdej gminy. Zależnie od potrzeb danej społeczności zdecydować można się na: wybory powszechne wśród seniorów z danej gminy (z podziałem na okręgi wyborcze lub bez), wybór delegatów z organizacji działających na rzecz seniorów, wybory na zebraniach sołeckich oraz wszelkie modele mieszane łączące któreś z powyższych.

W paragrafie siódmym Statutu Gminnej Rady Seniorów w Zabierzowie, powołanej do życia w 2017 r., znalazł się zapis o następującej treści:

„Każde spośród 23 sołectw może delegować jednego kandydata do Rady Seniorów. Jeśli z danego sołectwa:

1. Nie ma żadnego kandydata – Rada Seniorów będzie liczyła mniej niż 23 członków;
2. Jest jeden kandydat – automatycznie wchodzi on do Rady Seniorów;
3. Jest kilku kandydatów z danego sołectwa – to w sołectwie odbywają się wybory, które ogłasza i przeprowadza sołtys, stosując odpowiednio zapisy Statutu danego sołectwa o zebraniu wiejskim (w ramach specjalnie zwołanego zebrania seniorów)”.

W ten sposób zadbano o to, aby w Radzie reprezentowane były możliwie wszystkie sołectwa w gminie.

Rozdział 4

DZIAŁANIA RAD SENIORÓW

Po powołaniu gminnej rady seniorów uchwałą i wyborze jej członków pozostaje tylko... radzić. Działania, jakie może podejmować rada, zostały zilustrowane przykładami wybranych dokonań członków Małopolskiej Sieci Rad Seniorów „Działamy Wspólnie”.

- **Codzienne funkcjonowanie**

Omówimy je pokrótce na przykładzie Gminnej Rady Seniorów w Zabierzowie, której statut cytowany jest na str. 26. Rada spotyka się 2 razy w miesiącu, a jej prezydium w zależności od potrzeb. Z każdego posiedzenia jest sporządzany protokół i przesyłany wszystkim członkom drogą elektroniczną. Od 2018 r. Rada ma udostępniony i utrzymywany przez gminę swój własny lokal składający się z trzech małych pomieszczeń oraz łazienki. Oficjalne sesje Rady mają miejsce raz na kwartał w tym samym pomieszczeniu, w którym obraduje Rada Gminy. W Zabierzowie funkcjonuje koordynator ds. współpracy z seniorami, który jest w stałym kontakcie z radą seniorów i przekazuje seniorom wszelkie informacje na temat spotkań, warsztatów, imprez kulturalnych itp.

- **Diagnoza potrzeb seniorów**

Informacje zebrane w ramach diagnozy potrzeb mogą stanowić ważną wskazówkę w opracowywaniu planów działania rady, służą też jako konkretny argument w rozmowach z decydentami

o wprowadzeniu korzystnych dla seniorów rozwiązań. Rady posiadają możliwość wnioskowania o konkretne rozwiązania, składane w ten sposób petycje i proponowane rozwiązania często odnoszą się do zakresu lub sposobu świadczenia usług publicznych na rzecz osób w wieku 60+ najczęściej w zakresie ochrony zdrowia, podniesienia aktywności fizycznej i jakości życia. Aktualne dane i znajomość potrzeb seniorów są również przydatne przy tworzeniu dokumentów strategicznych, jak np.: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych czy Program Polityki na rzecz Osób Starszych. Program Polityki na rzecz Osób Starszych na lata 2018–2022 opracowała na przykład gmina Klucze.

Pomysły na diagnozę potrzeb:

- badanie ankietowe wśród seniorów (Miechów);
- spacerzy badawcze, podczas których seniorzy wskazują na bariery infrastrukturalne (Kęty).

Diagnozę potrzeb przeprowadziły m.in. rady seniorów w Kętach i Miechowie. Badanie w Miechowie przeprowadzili przedstawiciele Miechowskiej Rady Seniorów w okresie od grudnia 2015 r. do lutego 2016 r. w ramach projektu „Zoom na rady seniorów”. W badaniu udział wzięło 1500 osób powyżej 60. roku życia. Formularze zawierały pytania dotyczące przede wszystkim korzystania z usług świadczonych przez służbę zdrowia oraz sposobów spędzania wolnego czasu. Celem diagnozy było poznanie potrzeb seniorów dotyczących organizacji czasu wolnego i aktywizacji życiowej, a także ocena adekwatności działań podejmowanych przez instytucje i organizacje pozarządowe. Wyniki badania zostały zaprezentowane m.in. kierownikom przychodni podstawowej opieki zdrowotnej w Miechowie, przedyskutowano możliwe usprawnienia. Na efekty nie trzeba było długo czekać:

- miechowscy seniorzy uzyskali możliwość otrzymywania recepty na stale zażywane leki bez konieczności odbywania za każdym razem wizyty;
- zlikwidowano konieczność stania w długiej kolejce do rejestracji bezpośrednio przed wizytą u specjalisty;
- umożliwiono seniorom rejestrowanie się na wizyty kolejnego dnia (bez konieczności stania w długiej kolejce rano);
- największy sukces, na który trzeba było poczekać nieco dłużej: w Miechowie rozpoczęto działania na rzecz utworzenia domu dziennego pobytu seniora.

Innym przykładem diagnozy potrzeb były wizytacje terenowe zorganizowane przez Miejską Radę Seniorów w Kętach wspólnie z Młodzieżową Radą Miejską. Przeprowadzono je w zespołach radnych senioralnych. Wnioski z wizytacji seniorzy przedstawili podczas sesji burmistrzowi i sekretarzowi gminy. Wśród sugestii dotyczących zadań do podjęcia przez gminę pojawiły się m.in.: oświetlenie dróg, postawienie koszy oraz ławek, poprawa oznakowania ulic.

• **Podjmowanie inicjatyw**

Dzięki informacjom uzyskanym m.in. w diagnozie rady seniorów mogą skutecznie reprezentować ich interesy w kontaktach z władzami gminy, stając się partnerem w dialogu na temat potrzeb. Mogą występować z własnymi propozycjami działań i często z tej możliwości korzystają.

Dotychczasowe sukcesy Gminnej Rady Seniorów (GRS) w Zabierzowie:

1. Wywalczono w Urzędzie Gminy:
 - a. osobne pomieszczenia dla GRS oraz ich wyremontowanie;
 - b. dodatkowe środki finansowe na funkcjonowanie GRS: kawa, herbata, komputer, drukarka, filiżanki itp.;
 - c. sesje GRS odbywają się w Urzędzie Gminy z pełnym wyposażeniem elektronicznym;
 - d. przekazywanie członkom GRS informacji o dniach, w których odbywają sesje radnych, poszczególnych komisji.
2. Wywalczono w Samorządowym Centrum Kultury i Promocji Gminy Zabierzów:
 - a. 50 proc. zniżki dla osób 60+ za zajęcia z gimnastyki. Walczy o 50 proc. zniżki za płatne imprezy kulturalne, np. spektakle znanych aktorów, oraz bilety bezpłatne dla osób 80+ (chcą także uzyskać dla nich bezpłatny transport);
 - b. przekazywanie wszelkich informacji do GRS o organizowanych imprezach;
 - c. zorganizowanie I Senioriady (czerwiec 2018 r.);
 - d. włączenie GRS do komisji konkursowych oceniających zadania podejmowane na rzecz seniorów.
3. Rada rozpoczęła współpracę z organizacjami pozarządowymi – na razie z jedną, ale z dużym sukcesem: 3 razy w tygodniu w Zabierzowie odbywają się warsztaty dla seniorów.

• Rada w Zielonkach – przykłady działalności i plany na przyszłość

W skład Gminnej Rady Seniorów w Zielonkach wchodzi 21 członków, w tym po 1 przedstawicieli z każdego sołectwa oraz po 1 przedstawicieli każdej organizacji, mających siedzibę i działających na terenie gminy, których statutowym celem jest działanie na rzecz seniorów.

Co robiliśmy do tej pory:

- od 2 lat wydajemy kalendarz z seniorami i dla seniorów zawierający informacje o stałych i cyklicznych imprezach dla seniorów;
- w kwartalniku wydawanym przez gminę („Wiadomości Lokalne”) stale zamieszczane są informacje przydatne dla seniorów, tj. numery telefonów, dane adresowe, informacje, gdzie należy zwrócić się o pomoc w trudnych sytuacjach, a także informacje o imprezach organizowanych przez i dla seniorów;
- raz w miesiącu w lokalu udostępnionym przez gminę w stałych godzinach udzielana jest przez radcę prawnego (członka Rady Seniorów) pomoc prawna dla seniorów – wyjaśnienia, interpretacje, porady, pomoc w załatwieniu spraw;
- raz w miesiącu członek Rady Seniorów pełni dyżur, w czasie którego mogą zgłaszać się seniorzy i informować o swoich potrzebach; efektem tych spotkań były dwie uchwały podjęte przez Radę Seniorów i skierowane do wójta, a dotyczące m.in. sposobu zagospodarowania budynku;
- od roku działa Uniwersytet Trzeciego Wieku;
- Rada stara się aktywizować seniorów w poszczególnych wsiach, a nie centralnie w siedzibie gminy, ponieważ nasza gmina jest typowo wiejska, rozciągnięta na dużym terenie, co utrudnia dotarcie do siedziby gminy.

Co zamierzamy:

- widzimy pilną potrzebę powstania domu dziennego pobytu dla osób starszych i niepełnosprawnych;
- zamierzamy bardziej skupić się na tym, co jest podstawowym celem Rad Seniorów, tj. na działalności o charakterze konsultacyjnym, doradczym oraz inicjatywnym celem wykorzystania potencjału seniorów.

Rada Seniorów, gmina Zielonki

Podjęte przez rady seniorów inicjatywy często znajdują odzwierciedlenie w przyjmowanych uchwałach, które muszą zostać przegłosowane podczas posiedzenia. Dla przykładu, w Kętach Rada podjęła 2 priorytetowe uchwały:

- w sprawie przyjęcia do realizacji programu „Seniorska Skrzynka Obywatelska”;
- w sprawie wniosków z wizytacji terenowych przeprowadzonych na terenie gminy Kęty.

W pierwszej uchwale przyjęto, że skrzynki zostaną umieszczone w siedzibie Urzędu Gminy Kęty i Domu Kultury w Kętach. Celem programu było zaproszenie do wyrażenia swojego zdania przez osoby indywidualne oraz organizacje senioralne działające na terenie gminy Kęty w sprawach społecznie ważnych dla seniorów oraz wypracowanie mechanizmów komunikacji i wspólnego podejmowania decyzji, które będą skutkować wzrostem otwartości i wzajemnego zaufania. Druga uchwała powstała po przeprowadzonych przez seniorów wizytacjach terenowych. Celem wizytacji radnych było poprawienie jakości życia mieszkańców gminy Kęty.

• **Konsultowanie, opiniowanie**

Według ustawy o samorządzie gminnym gminne rady seniorów pełnią funkcję konsultacyjną, opiniodawczą i inicjatywną. Funkcja inicjatywna jest podejmowana najczęściej: seniorzy zgłaszają swoje potrzeby, proponują sposoby ich zaspokojenia, organizują prosenioralne wydarzenia, akcje. Aktywność konsultacyjna i opiniodawcza rad seniorów jest jednak, jak widzimy na przykładzie rad skupionych w MSRS, niewielka. Seniorzy chętnie występują z inicjatywami, trudniej jest im włączyć się w dialog o poczynaniach władzy. Wynika to po części z niewystarczającej otwartości ze strony rady gminy czy burmistrza. Problem nie dotyczy tylko seniorów, w naszych samorządach konsultacje społeczne to wciąż rzadkość, a władza zasięga opinii mieszkańców zwykle tylko wtedy, kiedy musi to zrobić (np. przy procesach związanych z planowaniem przestrzennym). Nie można jednak zapominać o tej ważnej funkcji rad seniorów: mają one nie tylko występować z inicjatywami na rzecz seniorów, mogą i powinny wpływać również na to, żeby wszystkie działania gminy były planowane i przeprowadzane z uwzględnieniem potrzeb tej grupy, podpowiadać swoje sugestie i reagować oporem, kiedy zamierzenia władzy stoją w konflikcie z dobrem seniorów.

Już teraz pojawiają się rady, które podejmują funkcję opiniodawczą i konsultacyjną. Gminna Rada Seniorów planuje w najbliższym czasie zwrócić się do władz gminy o opracowanie polityki senioralnej na lata następne oraz uwzględnienie potrzeb seniorów w opracowywanej strategii rozwoju gminy Zabierzów. Rada staje się tym samym strażnikiem interesów seniorów, czuwa nad tym, żeby przyjmowane plany rozwoju nie pominęły tej ważnej części mieszkańców.

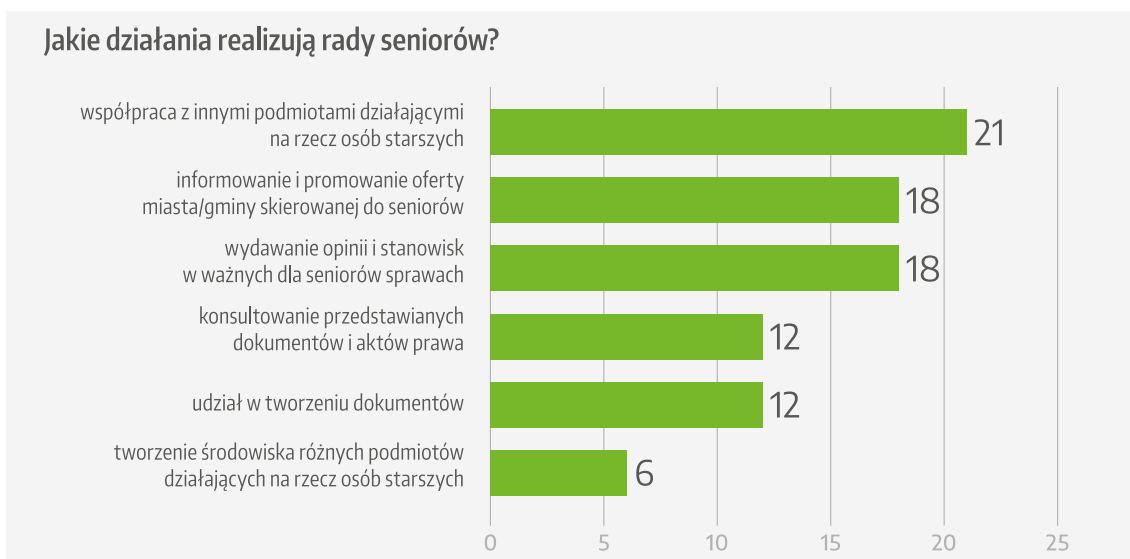
• Kontakt z seniorami w gminie

Wiele rad stara się utrzymywać stały kontakt z seniorami zamieszkującymi gminę. Organizują dyżury i skrzynki kontaktowe, umożliwiając im zgłaszanie pomysłów na działania lub potrzeby interwencji. Dla przykładu, prezydium Rady w Kętach przez całą kadencję pełniło regularne dyżury dla mieszkańców raz w tygodniu w siedzibie Urzędu Gminy Kęty.

Po kilku latach owocnego funkcjonowania głównie w mieście Miechów członkowie Miechowskiej Rady Seniorów postanowili rozszerzyć pole działania również na obszary wiejskie, przeprowadzając na nich projekty poświęcone dbałości o ciało i umysł. Rada planuje również takie zmiany w swoim statucie, które ułatwią wprowadzenie do niej osób reprezentujących wsie miechowskie.

• Udział w uroczystościach

Ważną częścią działalności gminnych rad seniorów jest aktywne uczestnictwo w uroczystościach gminnych. Wbrew pozorom takie pokazanie się ma głęboki sens, przypomina władzom i mieszkańcom, że seniorzy są liczną i ważną, a przy tym aktywną grupą społeczną, wspiera pozytywny wizerunek osób starszych.

Źródło: „Zoom na rady seniorów”. Pytano przewodniczących rad seniorów: które z wymienionych działań podejmuje państwa rada.

MIA
DYPLOM
Barbary Kawy
za osiągnięć z MIŁOSIA
w kategorii „Dobry Dzień”

Rozdział 5

GMINNE RADY SENIORÓW W MAŁOPOLSCE

Zgodnie z prognozą zawartą w dokumencie „Wyzwania Małopolski w kontekście starzenia się społeczeństwa. Podejście strategiczne” w obecnej dekadzie, tj. do roku 2020, nastąpi największy wzrost wielkości grupy wiekowej osób powyżej 60. roku życia. Uzasadnieniem dla tworzenia gminnych rad seniorów jest potrzeba opracowania regionalnych strategii w zakresie polityki senioralnej, coraz większa liczba osób starszych i większa ich aktywność na różnych polach. Gminne rady seniorów mają pozwolić skuteczniej przedstawiać potrzeby i oczekiwania osób starszych wobec władz lokalnych, mogą służyć opinią lub wykazywać własną inicjatywę w stosunku do organów gminy w zakresie na przykład spraw dotyczących organizacji opieki zdrowotnej, pomocy społecznej, komunikacji publicznej, działalności oświatowej i kulturalnej czy też innych kwestii dotyczących osób starszych.

Aktywność małopolskich samorządów w zakresie tworzenia gminnych rad seniorów zdiagnozowano również w ramach badania przeprowadzonego w 2015 r. z inicjatywy Małopolskiej Rady ds. Polityki Senioralnej. Wzięły w nim udział wszystkie 182 gminy województwa małopolskiego. Zgodnie z wynikami badania w Małopolsce w 2015 r. funkcjonowało 11 gminnych rad seniorów (6 proc. gmin), a 7 było w trakcie ich powoływania (4 proc.).

Autorzy raportu, który powstał z inicjatywy Małopolskiej Rady ds. Polityki Senioralnej, pt. „Gminne Rady Seniorów w Małopolsce” opublikowanego w kwietniu 2018 r. wykazali, że 90 proc. małopolskich

gmin nie powołało i nie było w trakcie powoływania gminnej rady seniorów. W tej grupie 57 proc. gmin w ogóle nie było zainteresowanych istnieniem takiego ciała. Jako powód gminy wskazywały najczęściej: brak chęci współpracy w tym zakresie ze strony społeczności lokalnej (47 proc.), brak potrzeby istnienia takiego organu w mieście/gminie (32 proc.), brak niezbędnej wiedzy wśród członków jednostki samorządowej (11 proc.). 9 proc. gmin odpowiedziało, że sami seniorzy nie wykazują zainteresowania lub odwrotnie – ich wpływ na funkcjonowanie samorządu jest już duży (poprzez Polski Związek Emerytów i Rencistów oraz Uniwersytet Trzeciego Wieku, które współpracują z samorządem, zróżnicowany wiek radnych, w tym udział osób starszych, też zabezpiecza wpływ seniorów na politykę gminy).

Pierwsza małopolska gminna rada seniorów powstała w 2012 r. w Oświęcimiu. Została powołana Zarządzeniem Prezydenta Miasta jeszcze przed nowelizacją ustawy o samorządzie gminnym. Druga w województwie rada, również powołana przed wyżej wskazanymi zmianami, powstała w 2013 r. w Nowym Sączu (miasto). Najwięcej gminnych rad seniorów w Małopolsce powstało w 2014 r. Powołano je w 6 gminach: Krakowie, Miechowie, Koszycach, Kętach, Rabce-Zdroju i Gorlicach (miasto). Kolejne 3 rady powołano w 2015 r. w Brzesku, Raciechowicach i Olkuszu. Jak wynika z powyższego, najwięcej gminnych rad seniorów w Małopolsce funkcjonuje w gminach miejsko-wiejskich (5) i miejskich (4). Warto wskazać, że najwięcej rad (5) powstało w gminach powyżej 20 tys. mieszkańców.

Przystępując do Małopolskiej Rady Seniorów i wchodząc w skład zarządu Sieci, mam możliwość dokształcania się i korzystania z doświadczeń innych rad, jak również dzielenia się doświadczeniami z innymi.

Zenona Kłapa, Wieliczka

Rozdział 6

MAŁOPOLSKA SIEĆ RAD SENIORÓW „DZIAŁAMY WSPÓLNIE”

Małopolska Sieć Rad Seniorów „Działamy Wspólnie” (MSRS) powstała w 2016 r. z potrzeby wzmocnienia lokalnych rad seniorów, dostarczenia im kompetencji niezbędnych do dobrego pełnienia ich funkcji, wymiany doświadczeń oraz tworzenia nowych rad. Powołanie MSRS było wynikiem kilkuletniej współpracy (szkolenia, spotkania, konsultacje) Fundacji Miejsc i Ludzi Aktywnych MiLA z aktywnymi seniorami z ponad 20 gmin z terenu Małopolski. Ta współpraca była możliwa dzięki realizowaniu przez Fundację MiLA projektów w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych realizowanego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Pierwsze projekty dotyczyły pobudzenia aktywności społecznej i lokalnej seniorów oraz wyłonienia i wzmocnienia lokalnych liderów spośród aktywnych osób starszych. Współpraca z seniorami opierała się na dialogu – Fundacji zależało na jak najlepszej odpowiedzi na potrzeby, zgodne z wiedzą i doświadczeniem jej ekspertów. Jednym z postulatów zgłaszanych przez seniorów było wsparcie w inicjowaniu i tworzeniu rad oraz wspomaganie już istniejących. I tak został wspólnie wypracowany program wsparcia szkoleniowo-doradczego dla nowych i istniejących rad, który Fundacja wprowadzała w poszczególnych gminach, dostosowując podejście i narzędzia do sytuacji i potrzeb seniorów. Dzięki tym działaniom Fundacja i współpracujący z nią seniorzy rozwinęli wiedzę teoretyczną i praktyczną i zdobyli bezcenne doświadczenia. Ważne stało się, żeby ta wiedza, a szczególnie

Małopolska Sieć Rad Seniorów „Działamy Wspólnie”

(stan na 31.10.2018 r.)

Rady seniorów

1. Babice
2. Gorlice
3. Kęty
4. Lanckorona
5. Michałowice
6. Miechów
7. Nowy Targ
8. Zabierzów
9. Zielonki

Grupy inicjatywne

10. Igołomia-Wawrzeńczyce
11. Klucze
12. Kocmyrzów-Luborzyca
13. Kozłów
14. Kraków-Prądnik Czerwony
15. Krynica-Zdrój
16. Ryglisce
17. Skąła
18. Wieliczka

indywidualne doświadczenia gmin mogły być w najlepszy sposób wykorzystywane bezpośrednio przez współpracujących z Fundacją seniorów. I tak zrodził się pomysł na połączenie w sieć rad seniorów i grup inicjatywnych pracujących nad ich utworzeniem, po to by wspólnie budować wiedzę i doświadczenie, dzielić się informacjami i dobrymi przykładami, mówić o problemach i wspólnie poszukiwać rozwiązań, nowych pomysłów i inspiracji. Sieć jest też tworzona jako zbiorczy obywatelski głos seniorów w Małopolsce, mówiący o potrzebach i problemach, ale też podpowiadający rozwiązania i angażujący się w ich wprowadzanie w życie.

7 grudnia 2016 r. podczas konferencji „Na-Rady Senioralne” w Michałowicach nastąpiło uroczyste podpisanie deklaracji założycielskiej Małopolskiej Sieci Rad Seniorów „Działamy Wspólnie”. Prace nad doskonaleniem Sieci trwały cały 2017 r., powstały obowiązujące dokumenty programowe (deklaracja i regulamin działania Sieci) i doprecyzowano cele współpracy sieciowej, którymi są:

-
1. Rzecznictwo interesów seniorów;
 2. Upowszechnianie modelu i standardów funkcjonowania rad senioralnych oraz dorobku członków Sieci;
 3. Wspieranie liderów senioralnych;
 4. Rozwijanie współpracy rad senioralnych i podejmowanie wspólnych działań;
 5. Wzmacnianie komunikacji i integracji między członkami Sieci oraz ich wzajemne wsparcie;
 6. Włączenie seniorów w życie społeczności lokalnych;
 7. Wzrost roli osób starszych w rozwiązywaniu problemów lokalnych.

Sieć przyjęła dwutorowe działania, które koncentrują się na:

1. Działaniu do wewnątrz – wsparcie członków Sieci: funkcjonujących i tworzonych rad (m.in. diagnozowanie potrzeb i problemów, wspólne poszukiwanie rozwiązań, podnoszenie wiedzy i umiejętności, wymiana doświadczeń, wzajemna promocja) i możliwość korzystania z ekspertów i praktyków zrzeszonych w Sieci; Sieć daje też szansę wyjścia poszczególnych rad ze swoimi osiągnięciami poza teren gminy, bycia docenionym i dostrzeżonym przez seniorów z innych gmin Sieci.
2. Działaniu na zewnątrz – współpraca z instytucjami i organizacjami, które mogą wspierać działalność Sieci, i zrzeszonymi w nich radami, m.in. orzecznictwo w kwestiach istotnych dla rad w instytucjach wojewódzkich (np. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego,

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Urząd Wojewódzki), współpraca z organizacjami działającymi na rzecz seniorów (np. Stowarzyszenie MANKO), i innymi sieciami rad seniorów (np. Ogólnopolskie Porozumienie o Współpracy Rad Seniorów, wojewódzkie sieci rad seniorów), a także promocja dobrych praktyk w zakresie tworzenia i funkcjonowania rad seniorów i dorobku Sieci oraz poszczególnych rad.

Nie mamy jeszcze rady seniorów, ale uczestnictwo w Małopolskiej Sieci Rad Seniorów, w której systematycznie uczestniczy założycielka i szefowa Klubu Seniora i inne osoby, umożliwia nam wymianę doświadczeń i rozwiązań w pracy z seniorami, które można przenosić na własne podwórko. Na wyjazdach studyjnych, inicjatywach senioralnych naocznie poznajemy działalność i różne jej formy dla aktywizacji osób starszych. Pokazujemy też swoje osiągnięcia artystyczne, kulturalne. Dzięki Fundacji MiLA zastrzyk finansowy pozwolił nam zorganizować inicjatywę dla środowiska i przedstawicieli gmin z Sieci.

Teresa Libera, Kozłów

Zasady działania Małopolskiej Sieci Rad Seniorów definiuje regulamin, który określa sposób funkcjonowania i reprezentowania Sieci oraz podejmowania decyzji, prawa i obowiązki oraz zasady członkostwa w Sieci. Co do zasady członkami Sieci są rady seniorów (w posiedzeniach reprezentują je osoby wyznaczone przez rady). Sieć przyjęła jednak zasadę, że mogą do niej wstąpić też grupy inicjatywne, które dopiero pracują na rzecz utworzenia rady w swojej gminie i mogą w tym procesie korzystać z wiedzy, umiejętności i doświadczeń Sieci. W sytuacjach trudnych, kiedy w gminie jest opór przed utworzeniem rady, sprawdza się zaproszenie osoby z działającej rady lub przedstawiciela władz (radnego, wójta lub burmistrza), który opowie, opierając się na praktyce, jakie są namacalne korzyści działania rady, i rozwieje wątpliwości. Co jednak ważne, grupy inicjatywne dostają w Sieci ograniczony czas na utworzenie rady, który ma ich motywować do działania (oczywiście Sieć wymaga, ale też wspiera). Sieć jest otwarta na nowych członków i chętnie nawiązuje współpracę z partnerami zainteresowanymi współdziałaniem i wspieraniem działalności Sieci i jej członków.

Wybierany demokratycznie przez wszystkich członków zarząd Sieci składa się z 4 osób: przewodniczącego, zastępcy przewodniczącego, sekretarza i członka zarządu. Organizacją wspierającą Sieć jest Fundacja Miejsc i Ludzi Aktywnych, która udostępnia siedzibę na spotkania zarządu, prowadzi biuro (zbiera i archiwizuje dokumentację Sieci, wspiera komunikację między członkami), zajmuje się promocją (Sieć nie ma na razie własnej strony www ani fanpage'u na FB), pozyskuje środki na współpracę sieciową i wsparcie działania rad.

Sieć dba o wysoką jakość merytoryczną swoich działań i zajmuje się różnymi kwestiami, które są dla jej członków istotne, np.:

- upowszechnia dobre wzorce tworzenia i działania rad seniorów (trzymanie standardów);
- popularyzuje nowe rozwiązania wprowadzane w województwie dla osób starszych, np. koperty życia, opieka na odległość Tele-Anioł (opaski bezpieczeństwa), karty seniora;
- promuje aktywne postawy wśród seniorów w ramach dorocznego konkursu „Aktywny senior”;
- stale diagnozuje potrzeby rad;
- lobbuje na rzecz systemowych rozwiązań podnoszących jakość życia seniorów.

Małopolska Sieć Rad Seniorów „Działamy Wspólnie” to szerokie grono osób, które podczas spotkań, szkoleń, warsztatów, konferencji, wizyt studyjnych i organizowanych przez poszczególne rady wydarzeń nie tylko rozwija swój potencjał, ale spędza ze sobą czas na rozmowach, biesiadowaniu i wspólnym śpiewaniu, bo Sieć dba też o integrację, która sprzyja otwartej dyskusji nad potrzebami, problemami i twórczymi rozwiązaniami.

Do października 2018 r. Sieć tworzyło 18 rad seniorów lub grup inicjatywnych z terenu województwa małopolskiego: Babice, Gorlice, Igołomia-Wawrzeńczyce, Kęty, Klucze, Kocmyrzów-Luborzyca, Kozłów, Kraków-Prądnik Czerwony, Krynica-Zdrój, Lanckorona, Michałowice, Miechów, Nowy Targ, Ryglice, Skała, Wieliczka, Zabierzów, Zielonki. Planujemy, że do końca roku Sieć będzie liczyć minimum 20 członków.

ZGŁOŚ SIĘ!

Działasz w gminnej radzie seniorów lub chcesz ją powołać w swojej gminie w Małopolsce? Przystąp do Małopolskiej Sieci Rad Seniorów i uzyskaj możliwość wymiany doświadczeń z seniorami z innych gmin, uczestnictwa w szkoleniach dotyczących aktywności obywatelskiej, podejmowania wspólnych inicjatyw. Aby przystąpić do Sieci, napisz do nas: msrs.zarzad@mila.org.pl

Seniorzy o Mili

*Jest fundacja, zwie się MiLA, o tym chyba każdy wie.
MiLA zrzesza, łączy ludzi, bawi, fajnych rzeczy uczyć chce.
Najważniejszą troską Mili tworzenie jest rad seniorów,
W pocie czoła więc pracuje, szukając najlepszych wzorów.*

*I już nawet funkcjonuje całkiem duża rad tych grupa,
A kto do nich nie dołączy to jest frajer, kiep lub...
I powstają nowe Rady ku zadowoleniu ludzi,
I wiele dobrego czynią, co u innych podziw budzi.*

*Chociaż można nie dołączyć, przyglądać się trochę z boku,
Ważne, aby robić swoje, działać i nie zwalniać kroku.
My, seniorzy, mamy pesel taki z tych wcześniejszych lat,
Ale to nam nie przeszkadza, by naprawiać wokół świat.*

*A roboty ciągle dużo, tyle jest do naprawienia,
Jak tylko się rozejrzycie, znajdziecie coś do zrobienia.
Drogowskazem w tych działaniach niech nam nasza MiLA będzie,
Dzięki Mili – jestem pewna – w końcu RADY będą wszędzie!*

Eleonora Kusińska,

przewodnicząca Małopolskiej Sieci Rad Seniorów „Działamy Wspólnie”

Konferencja podsumowująca działania w roku 2017,
hotel Raławice Dosłońce, XII 2017

Barbara Szafraniec

przewodnicząca zarządu Ogólnopolskiego Porozumienia o Współpracy Rad Seniorów

Rozdział 7

WSPÓŁPRACA RAD SENIORÓW W POLSCE

Celem społeczeństwa obywatelskiego jest samoorganizacja dająca wyraz podmiotowości obywatela i godności człowieka. Aktywizuje do brania wspólnych spraw w swoje ręce.

W tej aktywności obywatelskiej upatrujemy strukturę pośredniczącą, a nie opozycyjną. Od grudnia 2013 r., po wejściu w życie art. 5c ustawy o samorządzie gminnym, obserwujemy ożywienie w powoływaniu gminnych rad seniorów. Proces ten toczy się swoim tempem wyznaczonym przez aktywnych seniorów i innowacyjnych samorządowców. Łatwo nie jest, a fakultatywność zapisu ustawy wprowadza w ten proces wiele dobrowolności niekoniecznie dobrze pojętej. Tak czy tak – trudności trzeba pokonywać, bo nie ma odwrotu od przyjętego kursu. Demografia jest nieubłagana i budowanie, tworzenie podstaw do spójnej polityki senioralnej jest wyzwaniem dla rządzących, ale także społeczeństwa obywatelskiego.

Jak dalece my, seniorzy, będziemy mieli wpływ na tę politykę, zależy od nas samych. Jest wśród nas wielu dojrzałych i doświadczonych działaczy, którzy intuicyjnie potrafią zadziałać w kierunku zdobywania narzędzi do oddziaływania. Gminna rada seniorów ma dobre kompetencje z naciskiem na funkcję inicjatywną. Mając zatem to ustawowe prawo do inicjatywy i „wrodzony pęd do życia zbiorowego” – seniorzy z 6 miast Polski w sierpniu 2015 r. założyli swoje forum, gremium do działania w dużej, niezależnej i samodzielnej grupie. Skorzystaliśmy, oczywiście, z konstytucyjnego prawa do wolności zrzeszania się (art. 58 Rozdział II Konstytucji RP). Pomysł okazał się trafiony.

Powołane Ogólnopolskie Porozumienie o Współpracy Rad Seniorów działa już 3 lata. Okazało się ono bardzo potrzebne radom seniorów i nam, samym seniorom. Jest to także spore ułatwienie dla rządzących w komunikacji bezpośredniej, dotyczącej spraw osób starszych.

Porozumienie zwołało już 2 ogólnopolskie kongresy rad seniorów. Drugi odbył się 7 marca br. w Krakowie. Okazało się, że takim terminem kongresu wstrzeliliśmy się w dziesiątkę, bowiem w styczniu br. rząd RP przyjął projekt programu „BUS” – dotyczący nas, seniorów, do 2030 r. pani minister Bojanowska, obecna na kongresie, studziła nasze emocje związane z tym programem. Uważamy jednak, że dla seniorów to sytuacja wymagająca w najbliższych miesiącach i latach bacznej uwagi i uczestniczenia w dialogu istotnym dla tego programu. Ważne jest przy tym stworzenie systemu dobrej komunikacji, ułatwiającej obu stronom uczestnictwo w pracach.

Porozumienie Rad Seniorów ma więc co robić w najbliższej przyszłości. Do tego, korzystając z partnerstwa z WRZOS-em w ramach programu ASOS, Porozumienie opracowało plan rozwoju na kolejne lata. Przygotowało też statut do ewentualnej rejestracji jako stowarzyszenia i na kolejne 2 lata zaplanowało akcję integracji rad seniorów poprzez seminaryjne wizyty w regionach. Seminarium te, jak wykazują doświadczenia, zostawiają trwałe ślady w postaci ożywienia lokalnego i większej świadomości obywatelskiej. To dobry sposób na wymianę doświadczeń i pokonywanie odpornej mentalności niektórych samorządów, a także i lokalnych liderów.

W akcie założycielskim Porozumienia w punkcie 1 zapisano: „Porozumienie ma charakter ramowy, którego warunki i zasady współpracy ustalone będą we wspólnie wypracowanym i przyjętym «Ogólnopolskim Programie Współpracy między Przedstawicielami Rad Seniorów, działających w RP» dla nawiązywania i kontynuowania współpracy o charakterze informacyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, społecznym i inicjatywnym, skierowane do szeroko pojętego środowiska senioralnego”. Realizując powyższy zapis aktu założycielskiego, opracowano i przyjęto Ramowy Plan Rozwoju na Konwencji Rad Seniorów OPoWRS w dniu 9 grudnia 2017 r. w Krakowie. Obecnie trwa wyłożona praca nad realizacją celów wyznaczonych w tym planie. Wymiana doświadczeń, wzajemna edukacja, przekazywanie dobrych praktyk to przecież sprawdzone sposoby na budowanie mądrej jedności naszej grupy społecznej, całkiem sporej, bo jest nas przecież w Polsce ponad 9 mln i będzie nas przybywało. Rad seniorów na 2500 gmin w Polsce jest grubo ponad 300, a ich tworzenie jest procesem ciągłym i optymistycznym.

Rady borykają się z wieloma problemami. Wiele z nich nie potrafi zdefiniować swojej tożsamości w oparciu o fakultatywny zapis ustawy. Wiele rad bierze na siebie to, co należy do władz samorządowych, wyręczając tym samym ludzi zatrudnionych na etatach, odpowiedzialnych za politykę

społeczną. W wielu przypadkach obserwujemy znaczący wpływ samorządu na rady, co ogranicza samodzielność w ich działaniach. Są też rady nadmiernie spolegliwe, które są jedynie fasadą działań senioralnych. Spotyka się także rady, które tylko z nazwy są radami seniorów, a właściwie funkcjonują jako zespoły ds. seniorów powoływane przez szefów samorządów z pominięciem art. 5c.

Większość rad funkcjonuje modelowo, pręźnie, fantastycznie reagując na potrzeby seniorów na poziomie lokalnym. Ich praca polega na opiniowaniu, inicjowaniu, konsultowaniu z władzami samorządowymi, a sprawy o charakterze ogólnokrajowym kierowane są do Porozumienia jako ich przedstawiciela referującego sprawy przed władzami centralnymi.

W Porozumieniu skupiona jest 1/3 rad z dużych miast i mniejszych miejscowości. Posługując się wskaźnikami GUS-u – Porozumienie na dzień dzisiejszy reprezentuje 1,7 mln seniorów.

NGO-sy, organizacje pozarządowe działające w Polsce, dostrzegają nasz potencjał i podejmują z nami współpracę w obszarach dla nas i dla nich istotnych. Są to: wymieniony już WRZOS, Krafos, Federacja Fosa z Olsztyna, Federacja Stowarzyszeń UTW, lokalne stowarzyszenia i fundacje. Z nimi to na co dzień podejmujemy zarówno doraźne, pożyteczne inicjatywy, jak i długofalowe, ciekawie zapowiadające się plany.

Przytoczone powyżej liczby i inicjatywy to zobowiązanie dla nas, aktywnych seniorów pełniących funkcje w Porozumieniu, ale i obowiązek dla rządzących w kraju i w samorządach, co wypowiadam z nadzieją.

PODSUMOWANIE

Gminne rady seniorów w Małopolsce pokazują, że również w starszym wieku można być zaangażowanym obywatelem i wykorzystywać swoje kompetencje na rzecz dobra wspólnego. Udowadniają też, że seniorzy to grupa, która umie zmobilizować się do działania w obronie swoich interesów, mówi wprost o swoich potrzebach i potrafi o nie dbać. Rady seniorów stają się ważnym elementem wspólnot gminnych, ułatwiają komunikację między seniorami a władzą gminy, integrują lokalne środowiska senioralne, podejmują ważne inicjatywy z myślą o starszych mieszkańcach. Rola gminnych rad seniorów będzie w przyszłości rosła, ponieważ reprezentują one grupę wyborców, której liczebność ciągle wzrasta. Wsparcie organizacji pozarządowych i współpraca w ramach regionalnych i ogólnopolskich sieci ułatwia radom rozwój i coraz pełniejsze uczestnictwo w życiu gminy, dzięki czemu głos seniorów staje się w Polsce lepiej słyszalny niż kiedykolwiek.

Publikacja „Rady seniorów – (milowy) krok po kroku” powstała z myślą o seniorach nie tylko małopolskich, ale o wszystkich, którzy są zainteresowani włączeniem się w procesy decyzyjne w swoich samorządach. Może już mają radę seniorów, może właśnie ją powołują, a może dopiero starają się zainteresować swoje środowisko tym tematem. Dla nich wszystkich zebraliśmy wiedzę i doświadczenia Małopolskiej Sieci Rad Seniorów „Działamy Wspólnie” oraz Fundacji Miejsc i Ludzi Aktywnych, a także Ogólnopolskiego Porozumienia o Współpracy Rad Seniorów, dotyczące tworzenia i funkcjonowania

rad, z nadzieją, że okażą się one dla nich przydatne i inspirujące. Serdecznie dziękujemy wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tej publikacji, szczególnie pani Barbarze Szafraniec, przewodniczącej Ogólnopolskiego Porozumienia o Współpracy Rad Seniorów, oraz członkom naszej Sieci, którzy nie wahali się podzielić swoimi historiami. Czytelnikom zaś życzymy wiele cierpliwości w stawianiu kolejnych (miłych) kroków na drodze do pełnego, aktywnego uczestnictwa seniorów w życiu ich społeczności.

MACIEJALSKA
SIEC
RAD SE NI ORÓW

Fundacja Miejsc i Ludzi Aktywnych wspiera rozwój lokalny z wykorzystaniem dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego we współpracy z aktywnymi mieszkańcami. Fundacja działa w trzech obszarach tematycznych: dialog społeczny, turystyka dziedzictwa i przedsiębiorczość lokalna.

W obszarze dialogu społecznego działania Fundacji skupiają się przede wszystkim na inicjowaniu i wspieraniu procesów partycypacyjnych. Procesy te służą do tworzenia mechanizmów zaangażowania mieszkańców w odpowiedzialne współdecydowanie o rozwoju ich gminy (w tym konsultacji) oraz do budowania struktur temu służących, np. gminnych rad młodzieżowych czy seniorów.

Fundacja pomaga rozwijać turystykę dziedzictwa poprzez przywracanie jej wartości oraz tworzenie w oparciu o nie atrakcyjnych produktów i ofert turystycznych (np. questów – nieoznakowanych tras, po których wiersz prowadzi do ukrytego na końcu skarbu) oraz ich sieciowanie (np. poprzez ekomuzea – tworzące wspólną, uzupełniającą się ofertę turystyczno-edukacyjną różnych podmiotów z regionu).

W rozwijaniu przedsiębiorczości lokalnej wykorzystujemy produkty lokalne, kształtujemy funkcje miejsca. Wprowadzane z nami marki lokalne i marki miejsca stanowią powody do dumy dla samorządów i mieszkańców. Wspieramy rozwój ekonomii społecznej – szkolimy i doradzamy w zakresie tworzenia inicjatyw gospodarczych, z których zyski przeznaczone są na cele społeczne. Współtworzymy Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Małopolsce, jesteśmy członkiem Krajowego i Małopolskiego Komitetu Ekonomii Społecznej.

Fundacja realizuje swoją misję poprzez wdrażanie programów i projektów finansowanych ze środków publicznych i prywatnych oraz w oparciu o prowadzoną działalność gospodarczą.

Zapraszamy do współpracy!

Fundacja Miejsc i Ludzi Aktywnych od 2014 roku regularnie współpracuje z organizacjami i grupami nieformalnymi seniorów w Małopolsce, szczególnie w temacie tworzenia gminnych rad seniorów. Zainicjowała utworzenie Małopolskiej Sieci Rad Seniorów „Działamy Wspólnie” i wspiera ją. Poniżej wypowiedzi wybranych władarzy gmin, z którymi współpracujemy.

Gminna Rada Seniorów w Lanckoronie ukonstytuowała się w 2018 r. Od samego początku Urząd Gminy silnie wspiera działalność Rady na każdym polu. Wzorując się na dobrych praktykach uczestników projektu „Małopolska Sieć Rad Seniorów”, wprowadzam powoli zmiany mające na celu podniesienie aktywizacji seniorów w gminie Lanckorona. Bycie częścią sieci pozwala spojrzeć z szerszej perspektywy na problemy seniorów. Mam świadomość, że przed zapoczątkowaną przeze mnie inicjatywą długa droga, ale mam nadzieję, że z pomocą Fundacji MiLA uda nam się osiągnąć sukcesy na polu polityki senioralnej.

Tadeusz Łopata, wójt gminy Lanckorona

Osoby starsze stanowią ponad 25% wszystkich mieszkańców naszej gminy. Jest to grupa bardzo aktywnie działająca i uczestnicząca w życiu społecznym i kulturalnym regionu. Seniorzy poprzez liczne projekty promują ziemię miechowską, ale także wspierają osoby, które z różnych względów nie mogą uczestniczyć w życiu społecznym. Co istotne, swoją pracą, kreatywnością i doświadczeniem wspomagają działania samorządu, za co jestem im niezmiernie wdzięczny.

Dariusz Marczewski, burmistrz gminy i miasta Miechów

Opublikowano w ramach projektu pt. „Małopolska Sieć Rad Seniorów”.
Projekt współfinansowany ze środków otrzymanych od Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020.